

HOVÁ LETTÉL PRAXIVILÁG?

BARANYAI AURÉL

A szerző évtizedekkel nyúl vissza emlékeihez, és a kiragadott élményanyagok sorozatával ábrázolja a múlt gyógyszerészenek hivatásszeretét, sajátos lelki világát. Az emlékképek felidézésével az emberibb magatartást és szemléletet szándékozik a mindinkább elszemélytelenedő, elgépiesedő hálózati gyógyszerészi tevékenység kontrasztjaként a jelen gyógyszerésze elé vetíteni

*

A száz évvel ezelőtti patikus alakját misztikus köd vette körül. Olyan hivatás volt az övé, amibe sok minden belefért, és csak a kívülállók csodálkoznak azon, hogy a régi patikák laboratóriumaiból sarjadt ki a kémia félelmetes fája *Davy* és a bányaszlámpa, *Böttger* és az európai porcelán, az alkimia rejtelmek, az oxigén és a klór felfedezése, a cukorgyártás és a konyakkészítés, a gyógynövények és a belőlük izolált gyógyító anyagok, *Sertürner*, *Pelletier* és *Caventou*, *Kabay János*, meg a többiek jutnak eszembe, hogy bizonyítsák: aki élni tud a gyógyszerési mozaiktudomány sokrétű lehetőségeivel, szinte spontán tud hasznosat alkotni az emberiségnek (a Magyar Tudományos Akadémia mai elnöke is gyógyszerészként kezdte!)

Ha rajtam állna, sok órhelyre állítanék gyógyszerészt. A konzerválás, a pálinka- és likörgyártás, a szalámimassza és a parfümkomponálás, a sajtérelés és a konyhaművészet, a virág- és zöldségtermesztés, a műanyag- és műtrágyavonal, a kozmetikai és vegyszerek, a növény- és természetvédelem, az írásszakértelem és a grafológia — de a biológiailag aktív anyagok komplexuma is — csekély átképzéssel ráépíthető a gyógyszerési alaptudományokra.

A következőkben néhány példát ismertetek annak szemléltetésére, hogy az a jótékony fertőzés, az a nemes erjedés, ami a patikusság búvköréből árad, milyen sok ágazatra képesíti azt, aki ezt az áramot megéri, megérti és sugallatának érvényt szerez. A gyógyszerész gyakorlatiassága és díszkréciója szüli a bizalmat, mellyel naponta oly sokan fordulnak a magiszterekhez; s nemcsak gyógyszerügyben. A bőrimpregnálás, a festmények karbantartása, a méhészet és a borkezelés, a gyümölcseltevés és a ruhatisztítás, a madáreleség és a csak suttogva mondható intim érdeklődések színesítik a repertoárt; s ez a kapcsolat falun még közvetlenebb.

Apám most lenne százéves. Falusi kisgyógyász volt Baranyában, az első nemes gyümölcsfák ültetője, de karnagy is az Olvasókör dalárdájában. Rendező, színész, díszletfestő volt, kocsitáblákat készített, ugyanakkor állást foglalt irodalmi, régészeti — de ha kellett technikai — kérdésekben is. Szóval, ami éppen adódik, ahol éppen használni lehet valakinek.

Születik vagy válik ilyenné az ember?

Miért ne mondanám el ennek kapcsán daliás praximultam első szakaszát? Amikor mindenre bő-

ségesen ráértünk a hivatalos napi 24 órás munkaidő alatt, az álmodozó langyos délutánokon, amiket csak elvételre szakított meg a patikacsengő?

Dús Petőfi-hajjal, magyar bajusszal, lepkenyakkendővel és tizenhét évesen megérkezem a kemencsaljai kiifaluba, *Berzsenyi* pátriájába. Zsebemben a gimnáziumi érettségi bizonyítvány. Az előnévvel fémjelzett principális joviálisan fogad: „Na, kis kollégám, maga ugyanis patikában született, minek magyarul szakszókat... itt a hashajtó, ez itt a köptető, az meg a sömörkenőcs. Holnap kimegyek vadászni. A doktor úgyis csak este jön meg a körútról, addig itthon leszek. Na, jöjjön, nézzünk körül!”

A patikai renddel, a kamralaboratóriummal hamar végeztünk, s a raktárral sem bíbelődtünk sokat. De kezembe nyomott egy amerikai ejektoros, egycsőű puskát és meghagyta, hogy mindennap két töltenyt szabad elhasználnom. Bemutatott a kutyáknak, csupa zsemlyeszínű magyar vizsla Gyönyörűek! — A két kölyköt maga fogja idomítani, fiam.” (Teremtő atyám! Én?) Aztán a bicikligarázsba vitt, s a két angol gépet ajánlotta figyelmembe: „Ez a Singer, ez meg a Humber. A Singerrel maga jár, a Humber az enyém.” Benéztünk a szódavíz-üzembe is: „... itt nincs dolga.”

Volt még egy hobbyja az öregedő principálisnak: az órák

Húsz zsebóra ketyegett egy jókora papírdobozban. Minden este, vacsora után, amikor a házikis-asszony valcert zongorázott a szalonban, előkérültek az órák. Ez volt a sláger. A világ legpontosabb óráinak vizsgáztató szemléje, a kétujjnyi vastag Roskopf-tól az előkelően lapos Patekig. És csodák csodája! A világ legpontosabb kronométereinek között egy sem akadt, amelyik azonos időt mutatott volna a másikkal, a huszonnégy órával azelőtti hajszálpontos beállítás után.

Elámultam. No, ez a gyógyszerészség is jól kezdődik!

Jól kezdődött s jól is végződött. Mert egy év múlva, mikor búcsút mondtam a praxiemberségemet alakító családi tanítgatásuknak, a tőpörtüűs tízórainak és a melegsonka-vacsorának; mondom, egy év múlva mesterien ment a kerékpározás és a korcsolyázás, a puska kezelése és a kutyaidomítás. Ha tovább is ott maradok, vizsgáztott és felesküdtött vadőr lesz belőlem. Hiszen előttem golyóval a gyufaszálat, kutyám a fogolycsapat előtt vakantás nélkül lehasált, s ha felemeltem az ujjamat, az orra elé tett zsíroskenyértől egy méternyire is ellapult, ha rámorogtam hogy: Dropp!

A Singert pedig megörököltem s a vadászterület minden rejtett tisztásáról eltűntek a lószórhurkok.

Ötven évet fiatalodom, hogy mindezt átélem újra.

Ma nincs már kétesztendő praxiparadicsom, ami valamikor négy, illetve hat esztendeig tartott, s nem is mindig lehetett paradicsominak nevezni

De ne nézzünk hátra többé. Vegyünk mély lélegzetet, hunyjuk be pillanatira a szemünket s a varázsló pálcájának egyetlen villanására, mint forgószínpadi trükk — előttünk áll a Ma! A mai patika s a modern gyógyszerész.

A megszűnt tablettakombinátnak tűnő gyógyszer-tárban rohammunka folyik. Embersorok. Futószalag Percek alatt cserélődik a közönség. Néhanyan a nemszeretem állami gépezet egyik kellemetlen kerekét látják a gyógyszerészben, mások viszont megható bizalommal fordulnak hozzánk. S mi állunk posztjainkon, mint vigyázó toronyban, ahonnan messzire, de a mélybe is látni. Hivatás-sziget a patika, félig gyónószék. Akkor vagyok jó patikus, ha a kérelmezőben saját anyámat látom, gyermekemet vagy unokámat. Öreg ráncok könny-cseppjein, avyalian bájos leányarcocskák mosolyán mérem le emberi együttérzésem értékét, s ilyenkor elfelejtem, hogy néha gép vagyok. A közönséggel bántani nem könnyű — hát még a beteg közönséggel! Az idegszálak pedig fogyó anyagok. Ennek dacára, még a „nincs”-et is úgy kell megmagyarázni, hogy ez a negatívum fél gyógyulás legyen. A melegség, ami szemedből árad, ami a szavadban cseng, kis tűzhely legyen, amit az emberi lélek testvéri elektromosságáa táplál, s amit magaddal vihetsz akárhová, ahol sebek vannak.

S hol nincsenek?

(Baranya megyei Tanács Gyógyszertári Központja, Pécs, Lánchíd utca 22—24.)

Érkezett: 1972. V. 3.

BÉLBEŒ OLDÓDÓ ACETIL-SZALICILSÁV-KÉSZÍTMÉNYEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Delporte, J., Jaminet, F.: Pharm. Acta Helv. 47 (2—3) 98 (1972).

Bélben oldódó 4 acetilszalicilsav- (AS) készítmény — tableta és kapszula — felszívódási sebességét normális készítmények hasonló tulajdonságával hasonlították össze.

Az USP módszerével a szételési idők között nagy eltéréseket találtak még ugyanazon készítmény egyes mintái között is. Ennek okát abban látják, hogy a mester-séges bélnedv enzimek hatásai befolyásolják a szételést. Egyébként a szételési idő és a felszívódás között nem találtak egyértelmű összefüggést: éppen az a készítmény szolgáltatta a legmagasabb vérszintet, amely a leglassabban esett szét. A felszívódási vizsgálatokban a vér acetilszalicilsav-tartalmát mérték oly módon, hogy 6 betegnek 1—1 g AS-at adtak, és 8 órán át kétóránként végeztek méréseket; más esetekben 3 g AS beadása után a mérést 96 órán át folytatták. Az egyes személyek között jelentős eltéréseket találtak a felszívódási értékekben, ezért 6 személy átlagát vették összehasonlítási alapul. Jobb összefüggést találtak a tompított közegben végzett in vitro szételés és a felszívódás között (077).

Dr. Szepessy Angéla

IONCSERÉLŐ-OSZLOPOK STERILIZÁLÁSA PEROXI-ECETSÁVVAL

Zange, H., Bauer, J.: Die Pharmazie 27 (11), 251 (1971)

Ma már a gyógyszerkönyvek legnagyobb része engedélyezi a demineralizált víz használatát a gyógyszeres oldatok előállításához. Kivételt képeznek az injekciós és infúziós oldatok, valamint a szemcseppek, amelyeket csak kizárólag erre a célra készült vízből szabad előállítani.

A. Baranya: *Kуда пропал мир практикантов?*
Автор вспоминает время нескольких десятилетий назад, и рассказом серии пережитых событий показывает любовь фармацевтов прошлого к своей профессии, их своеобразное мышление. Своими воспоминаниями автор старается показывать контраст между более человеческим поведением и воззрением и все более безличной, механической деятельностью многих фармацевтов фармацевтической сети в настоящее время.

A. Baranyai: *The bygone world of chemistry apprentices*

The devotion to profession, a characteristics of past pharmacists' generations, is recalled by relating several sympathetic experiences of the period passed many decades ago. The life of the pharmaceutical apprentices, their relations to their masters and to the public, to their colleagues and to their profession are recalled to direct the present pharmacists' attention to the contrast between the professional attitude and conduct of those times, and of those of today, when the chemists' service, the pharmacists' activity have become continuously more and more impersonal and mechanical.

A. Baranyai: *Ach, die alte Praktikanten-Zeit!*
Eigene Erinnerungen aus der Praktikantenzeit werden heraufbeschwört, welche die eigenartige Geisteswelt einer echten Berufsfreude wiederrufen. Mit der Darlegung dieser Erinnerungen verfolgt der Verfasser das Ziel, das humane Verhalten und die Denkweise der ehemaligen Berufskollegen der heutigen Apothekerschaft als Beispiel und als Gegensatz zur heutigen, immer mehr mechanisierten und unpersönlichen Tätigkeit der Apotheker vorzuzeigen.

Az ioncserélő gyanták magas csírártartalma miatt azonban a kémiai igen tiszta demineralizált víz biológiailag szennyezett, ezért a baktériumok benne szaporodni tudnak.

A mikrobiológiailag kifogástalan demineralizált víz feltétele az ivóvíz minőségű, csírászegény, nyers víz alkalmazása és az ioncserélő berendezés rendszeres csírártalanítása. Erre a célra általában formaldehid-oldatot használnak.

A szerzők e helyett 0,2%-os peroxi-ecetsavval végeztek kísérleteket, amely sem a műanyagot, sem a gumit, sem pedig a parafát nem támadja meg, s már 20 perces behatási időn belül is kitűnő antimikrobás hatást mutatott a penész- és fonálgombákkal, valamint a rezisztens vírusokkal szemben.

Az anioncserélőként használt Wolfatit-SBK és a kationcserélőként használt Wolfatit-KPS gyanták 0,2%-os peroxi-ecetsavas csírártalanítása azok cserekapacitását nem befolyásolta (127)

Kubovics Gyuláné

A PENICILLIN RENDSZERES SZEDÉSÉNEK ELLENŐRZÉSE

Andriška J., Szilágyi J., Zih, S.: Orv. Hetil. 112, 557 (1971).

A reumás láz megelőzésének egyik problémája annak ellenőrzése, hogy a per os rendelt penicillint rendszeresen szedik-e a betegek. Korábban már más szerzők is vizsgálták a vizelet penicillintartalmát *Sarcina lutea*-tenyésztéssel, melynek növekedését a penicillin már 0,5 E/ml töménységben megakadályozza.

A szerzők ezt a módszert eredményesen alkalmazták. A vizsgálat egyszerű, könnyen elvégezhető, érzékenysége nagy s nem költséges. Jól alkalmazható annak vizsgálatára is, hogy a beteg rendszeresen szedi-e a penicillint. Hátránya, hogy a bevétel után csak legfeljebb hat óráig mutatja ki a penicillint (128).

Dr. Brantner Ottó